

BIBLIOGRAFIA

- ALVAR EZQUERRA, Manuel (1995). *La formación de palabras en español*. Madrid: Arco/Libros, 2a ed.
- DIEC = INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1995).
- DRAE = REAL ACADEMIA ESPAÑOLA DE LA LENGUA (2001).
- DUVC = GINEBRA (1999).
- GD62 = *Gran diccionari 62 de la llengua catalana* (2000).
- GDLC = *Gran diccionari de la llengua catalana* (1998).
- GDUEA = *Gran diccionari de uso del español actual* (2001).
- GINEBRA, Jordi [dir.] (1999). *Diccionari d'ús dels verbs catalans*. Barcelona: Edicions 62 [DUVC].
- Gran diccionari 62 de la llengua catalana* (2000). Barcelona: Edicions 62 [GD62].
- Gran diccionari de la llengua catalana* (1998). Barcelona: Enciclopèdia Catalana [GDLC].
- Gran diccionario de la lengua española Lema* (2001). Barcelona: Spes [LEMA].
- Gran diccionario de uso del español actual* (2001). Madrid: Sociedad General Española de Librería [GDUEA].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1995), *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona / València / Palma: Publicacions de l'Abadía de Montserrat / Enciclopèdia Catalana / Edicions 62 / 3i4 / Moll [DIEC].
- LANG, Mervyn F. (1992 [1990]), *Formación de palabras en español. Morfología derivativa productiva en el léxico moderno*, Madrid: Cátedra. [Títol original: *Spanish word formation* (1990). Traducció d'Alberto Miranda Poza.]
- LEMA = *Gran diccionario de la lengua española Lema* (2001).
- MIRANDA, José Alberto (1994), *La formación de palabras en español*, Salamanca: Colegio de España.
- MONLLAÓ, M. Teresa (2004), «Perífrasis verbominales: definición, características i criteris operatius per reconèixer-les», *Estudios Catalanes*, 1, pp. 75-93.
- PENA, Jesús (1980). *La derivación en español. Verbos derivados y substantivos verbales*. Santiago de Compostel-la: Universidad de Santiago.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA DE LA LENGUA (2001), *Diccionario de la lengua española*, Madrid: Espasa Calpe, 22a ed. [DRAE].
- RULL, Xavier (1999), «-Eig: entre la genuïtat i el calc», *Els Marges*, 63, pp. 59-88.
- RULL, Xavier (2004), *La formació de mots. Qüestions de normativa*, Vic: Eumo.
- TERMCAT [en línia], *Cercaterm*, <<http://www.termcat.net/cercaterm>> [consulta: novembre del 2004].
- VMInform = *Vocabulari de microinformàtica* (1993)
- Vocabulari de microinformàtica* (1993), Barcelona: Servei de Llengua Catalana, Universitat de Barcelona, 2a ed.◆

Uns «el que» rebutjables

JAUME VALLCORBA I ROCOSA

el + adjectiu

Una de les construccions que ens van més a repèl als catalans que vam heretar la nostra llengua ja fa molts anys, és la construcció feta amb l'article *el* (quan és equivalent al castellà *lo*) seguida d'un adjectiu: «el més probable», «el paradoxal és», «fes el possible», «el cert és», etc.

Les llengües romàniques, excepte el castellà, fan seguir aquell *el* d'un substantiu genèric, sobretot del substantiu *cosa*.

Descartes comença el seu *Discurs del mètode* així: «Le bon sens c'est la chose la plus partagée du monde», que hi ha qui traduiria per «El sentit comú és *el més* ben repartit del món», però que en català genuí fa: «El sentit comú és *la cosa* més ben repartida del món».

En italià, parlant de futbol: «Cosa fa la Juve?»

Bé, doncs el català emprava també molt sovint la paraula «cosa» en aquest sentit tan ampli:

«*La cosa* més greu és que ho han fet sense consultar ningú». I no pas, com deia el text: «I *el* més greu...».

Més exemples, extrets dels diaris que empraven *el* (equivalent al *lo* cas-

tellà) en comptes del femení «*la cosa* + adjectiu»; nosaltres ho escriurem havent-hi fet la dita esmena.

«El material que més versemblantment devien treballar les eines de Kooli Fora va ser la fusta. *La cosa* més (no pas, el més) probable és que es dediquessin a la confecció de més estris».

«*La primera cosa* que ens cal fer ressaltar és que la situació que viuen alguns dels països d'Àsia és el resultat de polítiques errònies».

«Segons els botiguers, *la pitjor cosa* de totes (i no, el pitjor de tot) és que aquest pla no ha funcionat».

«*La primera cosa* que va fer la policia és obrir de nit la comissaria de can Tunis».

Adonem-nos que, cada vegada, cal passar del gènere masculí (*el*) al femení (*la cosa*).

També hi és adient, de vegades, algun altre substantiu. Exemples:

«La característica més destacable d'Elx és la suggerent combinació de dinamisme econòmic i agitació política». L'original deia, és clar, «el més destacable». És evident que «*la cosa*» també hi hauria estat escaient.

Hi ha una expressió encara molt usada a hores d'ara en català en comptes del conjunt «el cert és» (lo cierto és): consisteix en «el cas és». Per exemple:

«Els moderns plans d'estudis tenen molt a veure amb l'orfenesa lèxica que caracteritza els tribuns d'avui. *El cas* és que la malaltia creix més com més va».

«*El cas* és que cap dels qui entenen el problema no sabia com sortir-se'n».

El català, però, feia ús de moltes més solucions pròpies en lloc de fer servir l'article *el* com a *lo* neutre.

Quan volem emfasitzar l'adjectiu, com, posem per cas, en: «el més probable és», «el més important és», la construcció més habitual consistia a començar l'oració amb el verb, generalment el verb *ésser*, i a emfasitzar amb *ben*, *molt*, *sobretot*, *més que res*, etc.:

«(El més probable és) És *ben* probable que hagin de continuar a la presó».

«(El més curiós és) És *força* curiós (És *ben* curiós, És *sobretot* curiós) que molts crítics no recordin el passat immediat per a comparar-lo amb el present.»

Vegem-ho ara amb el mot *res*:

«(El millor que podem fer) No po-

dem fer *res* millor que aplicar-nos a nosaltres mateixos aquests plantejaments que ens vàreu fer».

«(El més procedent) Més procedent que *res*, és (o encara millor, *Res* més procedent que) desitjar-li sort».

«(El més fàcil... és) *Res* més fàcil a les associacions veïnals, que ser populistes i dir que sí a totes les demandes».

De vegades no acaba d'entendre's per què hom empra l'adjectiu en comptes del substantiu, en casos com els següents:

«Li van retreure que pretengués negar *l'evident*, és a dir, que l'han caçat incomplint la llei». Ben fàcil era dir-hi: «Li van retreure que pretengués negar *l'evidència*, és a dir, que l'han caçat incomplint la llei».

«En Machado emfasitzava que l'encant d'un viatge és el paisatge entre pobles i camps, i *el trist* és (i *la tristesa* ve, compareix, és) quan s'arriba a la fi.

La força de *el mateix* (lo mismo) fa dir com a neutre allò que simplement és femení.

«No hi ha una sola recepta per a promoure la literatura catalana. Si no, ja l'hauria trobada algú. *El primer* és (La primera -recepta!- és) creure-hi».

«La comparança amb els EUA, que és *el més fàcil* (la més fàcil -comparança-) és difícil per qüestions de magnitud».

Podríem afegir més particularitats a *el* + adjectiu, però ja n'hi ha prou. Resta però parlar d'un *el més adjectiu* correcte.

el+ adjectiu correcte

Després d'haver descrit àmpliament l'abús del neutre *el* + adjectiu, i d'haver explicat diverses maneres de dir-ho a la catalana sense fer-ne ús, podríem anar massa enllà i no adonar-nos que, en determinats contextos, *el* + adjectiu és absolutament apropiat, perquè dóna per sobreentès, entre *el* i l'adjectiu, un substantiu que figura anteriorment dins el text.

«Una idea presa en *el sentit* més ampli: no pas en *l'econòmic* que és una altra història, ni tampoc en *l'estrictament polític*. Ací se sobreentén: «no pas en *el sentit econòmic*» i més endavant del text: «ni tampoc en *el sentit estrictament polític*». Així s'estalvia de repetir *sentit*, paraula dita abans.

«Aquests aspectes cal tenir-los en compte, sovint són *els més importants*».

Encara que no correspongui al títol d'aquesta nota, afegiré que, parlant de conceptes abstractes, sovint el que cal és suprimir-hi l'article *el*:

«Comparar *compreensible* amb *incompreensible* i distingir *ver* de *fals*».♦

Fundada el 1886

**PASTISSERIA
BOMBONERIA
CONFITERIA
GELATERIA**

sobre el conjunt «*el* + adjectiu»

Ens referim a aquell *El que* amb què comencem moltes frases: «*El que* hem de veure cada dia...», «*El que* podria passar si...» o «*El que* és desagradable ...», que es correspon amb la castellana «*lo que*» construïda amb l'article neutre *lo*. És una dicció tan repetida que ja és d'utilització viciosa. Però, destacant-ne la proliferació, volem assenyalar que, de vegades, se'ns menja maneres de dir que, en català, correspon d'expressar d'una altra manera. Què vull dir? Doncs, això que veurem amb exemples.

Hem trobat escrit, posem per cas la frase «*El que* hem de patir les dones per a aprimar-nos!», on el català hi ha entès apropiat un quantitatiu

en comptes d'un neutre: «*Com* hem de patir les dones per a aprimar-nos!», on *com* és en aquest context un quantitatiu.

«No sé *el que* durarà aquest curset» en comptes de «No sé *quant* durarà aquest curset».

«I *el que* li queda encara per patir a l'Eva Sannum!» fa amb el quantitatiu: «I *quant* (o, i *tant*) que li queda encara per patir, a l'Eva Sannum!».

En aquestes frases, en comptes del neutre pertocava de fer-hi intervenir el quantitatiu, tan important en el català. Dit d'una altra manera: no és propi del català expressar el ponderatiu amb *el que*, sinó que en la nostra llengua correspon de construir-lo emprant un quantificador.♦

**Major de Sarrià, 57
08017 BARCELONA**

Tels. 93 203 07 14 / 93 203 00 04

**Pl. de Sarrià, 12-13
08017 BARCELONA**

Tel. 93 203 04 73 / Fax 93 280 65 56